

שבת

דע את
אלקינו
ועבדו

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
וזו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון קפו - פרשת פינחס - שנת תשפ"ד

מהדורת זכרון ברוך: לע"נ הרה"ח ברוך ב"ר פנחס ע"ה - זוו' מרת שיינדל מלכה ב"ר אברהם ראובן ע"ה • הרה"ח יעקב צבי ב"ר מנחם ע"ה - זוו' רחל מינדל ב"ר יחזקאל ע"ה

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

פרשת פינחס - בין המצרים

• בתוך המאמר:

- ימי בין המצרים מכוונים לעומת הימים טובים שבמשך השנה
- המועדים שבזמן הזה עדיין אינם עומדים בשלימותם עד לעתיד
- מדוע לא מצינו הכלל של 'עכו"ם ששבת חייב מיתה' אצל יו"ט?
- למה אומרים בשבת 'לא נתתו ה' אלקינו' וכו' דוקא אצל תפלת שחרית?
- שבת חזון הוא בבחי' רעוא דרעיון - שבת שלעתידי לבוא
- כל רודפיה השיגוה בין המצרים - מפני שלא מצאה [יום] מנוח'

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

נקי כפים ובר לבב:

כאשר האדם מזכך

עצמו מנגיעות הוא זוכה

להיכנס בנחלת עובדי ה'

עמוד ה'

אלה הם מועדי:

שבתות שבימי בין המצרים - מעין הימים טובים שבימות המשיח

א.

שלימות המועדים - תהיה רק לעתיד לבוא

ימי בין המצרים הם ימים טובים בפנימיותם ומכוונים למועדי השנה

הנה נודע מפי ספרים וסופרים שכ"ב ימי בין המצרים הם כנגד ימי המועדים שבמשך השנה, וכמו שהאריכו בזה בספרים הק' כל אחד לפי דרכו בקודש (ראה מהרש"א בכורות ה' ד"ה שאמר להם (הג'): אוהב ישראל פרשה זו ד"ה למה קורין, ועוד). והענין בזה, כי אכן הימים האלו הינם בשורשם ימים טובים נעלים, שיתגלו לעתיד לבוא בזמן הגאולה. וכן נראים הדברים ממה שבכל השנים קורין את פרשת פינחס, שהיא פרשת המועדים, בתחילת ימי בין המצרים או סמוך להם מיד, ונראה מכך כי אכן מישך שייכי ימים הללו למועדי השנה.

ובאופן פרטי מבואר בספרי קודש (ראה ודע קודש ריש פר' דברים) ששלשת השבועות של ימי המצרים מכוונות לעומת שלוש רגלים, שבכל אחד מהם ישנם שבעה ימים [שהרי גם בחג השבועות ישנם שבעת ימי תשלומין], והיום הכ"ב [תשעה באב] מכוון לעומת שמיני עצרת הבא לאחר שבעת ימי הסוכות. ועד"ז מקובל גם בשם הרה"ק מלובלין ז"ע (והוא בשער יששכר, מאמר בין המצרים את יא), שאלו שלוש השבתות שבימי בין המצרים הן כנגד שלשה הרגלים - פסח שבועות וסוכות^(א).

וניכנס בעז"ה לבאר ענין זה, מה ענין המועדים שיהיו לעתיד לבוא, ומה שייכותם לימי בין המצרים - בכלל, ולשבחות שבהם בפרט.

בזמני המועד מתחדשת הבחירה בעם ישראל מכל האומות

וביאור ענין זה, בהקדם, כי הנה אנו מוצאים שכל שלשת הרגלים הועמדו על סדר הבחירה שבחר השי"ת בישראל מבין אומות העולם. כי הרי ראשית הבחירה בעם ישראל היתה בשעת יציאת מצרים, בחג הפסח. וחג השבועות - הוא העת שבחר בנו הקב"ה

מכל העמים ונתן לנו את תורתו, וכמו שנאמר לנו אז (שמות יט. ה) 'והייתם לי סגולה מכל העמים'. וכמו כן חג הסוכות הוא זכר לענני הכבוד (סוכה יא.), אשר הבדילו בין ישראל לעמים. ונמצא שכל המועדים הוקבעו על בחירת העם הנבחר מבין האומות. וכללות ענין שלוש הרגלים שאנו הוגנים בכל שנה ושנה הוא, שבמועדים הללו מתחדשת שוב הבחירה הזאת בעם ישראל. ומטעם זה קבעו חז"ל לומר בהם בסדר התפילה 'אתה בחרתנו מכל העמים', להורות על התחדשות הבחירה בעם הקודש מועד במועד.

שלימות הבחירה בבני ישראל היא רק לעתיד - כשיתעלו כל חלקי הקדושה שבין הגוים

אמנם נודע שלעת עתה קודם זמן תיקון השלם לא נשלמה לגמרי הבחירה בעם ישראל מבין האומות, ועדיין היא לא נתגלתה בשלימותה. והטעם בזה הוא, כי עדיין ישנם הרבה ניצוצות קדושים וחלקי הקדושה אצל הגוים, ויש להם יניקה רבה מניצוצות אלו, ונמצא שעדיין לא התברר בכיורו הגמור שרק עם ישראל לבדם הם קודש לה', שהרי גם אומות העולם יונקים מצד הקדושה, והרבה נשמות קדושות השייכים באמת למחנה הקדושה, שהם נשמות הגרים הבאים להסות תחת כנפי השכינה כידוע, עדיין מעורבות בהם. ולעת קץ, יתברר כל הניצוצין והחלקים הטובים אשר ביד האומות ויבוא אל הקדושה, עד שלא תהא להם שום אחיזה בהם, וכדרך שאמרו חז"ל (בימות כד) ש'אין מקבלים גרים לימות המשיח', כי כולם כבר נקבצו ובאו למחנה הקדושה. ובזמן ההוא תתלה הבחירה בעם ישראל בשלימות הגמור, ואז ידחו האומות לגמרי מצד הקדושה, ויבחרו בני ישראל לבדם להיות לו לעם סגולה.

כמו כן שלימות מדרגת המועדים - המיוסדים על בחירת בני ישראל - תהיה רק לעתיד

והנה מאחר שאמרנו שהבחירה בישראל עדיין לא נתגלתה בשלימות באופן שאין לגוים אחיזה בקדושה כלל, ממילא יוצא מזה שגם הרגלים המיוסדים על הבחירה בכלל ישראל אינם עומדים כעת במדרגתם השלימה והנכונה. אמנם לעתיד לבוא בימות המשיח כאשר תתברר הבחירה בשלימותה כאמור, אזי נוכח למדרגה נעלית יותר של מועדים, למעלה הרבה ממדרגת הרגלים שלעת עתה.

א. ונרמז הדבר בהפטרות 'תלת דפורענותא' שמפטרין בהן בשלושת השבתות הללו שהן: דברי ירמיהו, שמעו דבר ה', חזון ישעיהו, (תוס' מגילה לא. ד"ה ראש חודש בשם הפסיקתא), ומרומז בהתחלתן ענין שלוש ימים טובים אלו. כי 'דברי' מרמז לחג הפסח, וכפי שרמזו בספרי"ק בשמו 'פסח' - שהוא מלשון 'פה-סח', ענין הדיבור שיצא אז מן הגלות. 'שמעו' רומז לחג השבועות, זמן מתן תורתנו, שנאמר בו (דברים לו. ה) 'מן השמים השמיעני וגו' ודבריו שמעת מתוך האש'. 'חזון' - שפירושו מראה נבואה - מורה לחג הסוכות, וכפי שרמזו בספרי קודש (רבינו בחיי דברים טז, יד. בני תשתי מאמר י א בשם הרה"ק מקארין ז"ע) על שם החג 'סוכות', שהוא מלשון 'סוכה ברוח הקודש' (ע"פ מגילת יד, ראה ירושלמי סוכה פ"ה ה"א) - ענין נבואה.

ב. אחיזת אוה"ע בצד הקדושה גרמה לחורבן בית המקדש, ומזהו באו ימי בין המצרים - מחסרון השלימות בבחירת בני"י ובמועדים. אך בשורשם הם כמדרגת הרגלים שלעתיד לבוא.

ג. הגוים מופקעים לגמרי מקדושת שבת, אך לא מצינו כן בשביתת הרגלים, וזהו החסרון בקדושת המועדים בזמן הזה - שיש עדיין אחיזה לאוה"ע בהם. ולעתיד לבוא יתעלו למדרגת השבת, וזו מעלת השבתות של בין המצרים.

[וכנודע שכמו שישנו 'פסח מצרים' בזמן הזה על הנסים שנעשו לישראל בשעת יציאת מצרים, כמו כן יש 'פסח לעתיד' (לשון המערכת ליליל פסח ע"ש), שהוא מדרגה הנעלית של חג הפסח, שנחגג אז על הנסים של זמן הגאולה העתידה, וכענין דכתיב (מ"ה ה, טו) 'ימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות'. וכמו כן יהיה לעתיד 'זמן מתן תורתנו' ברבו יתרה על חג השבועות שלעת עתה, כי יתגלו אז סודות ופנימיות התורה, בבחי' 'תורה [חדשה] מאתי תצא' (ישעיה נא, ד; כפירוש חז"ל בויק"ר יג, ג, ועי' רש"י שה"ש א, ב). וכמו כן יתעלה חג הסוכות בזמן הגאולה יותר ממדרגתו שבזמן הזה, כי על הסוכה שבימות המשיח כתיב (ישעיה ד, ו; וכפירוש חז"ל בסוכה ב) 'סוכה תהיה לצל יומם מחורב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר', והוא מדרגה נעלית יותר מהסוכה הנעשית כזכר לעניי הכבוד' של יציאת מצרים].⁽²⁾

ותתגלה שלימות הבחירה בבני ישראל, וממילא יושלם גם החסרון במדרגת המועדים ויתעלו לשלימותם, וממילא יתהפכו הימים האלו לשון ולשמחה ולמועדים טובים.

א.

מדרגת הרגלים שלעתיד לבוא היא שיתעלו לקדושת השבת

ונבוא עתה לבאר מהו החסרון בשלימות קדושת המועדים שבזמן הזה, ומה העדיפות שתהיה להם לעתיד לבוא בזמן התיקון השלם.

עכו"ם מופקעים לגמרי מקדושת שבת

ונקדים מה שאמרו חז"ל (סנהדרין נח) 'עובד כוכבים ששבת חייב מיתה', והיינו שהגוים ואומות העולם הופקעו כליל מקדושת השבת, ואין להם שום שייכות בה, עד שאם ירצו לשבות ביום השבת ולקדש אותו, אזי יתבטלו לגמרי וימותו מאליהם, כי מהות יום השבת קודש הוא נעלה הרבה יותר מכל עצם מהותם ומציאותם של הגוים.

מאיידך, לא מצינו כן בשביתת הרגלים

אולם במצות שביתת הרגלים לא מצינו כלל זה, כי אם ישבות הנכרי מעשיית מלאכה ביו"ט כדרך שאנו שובתים, וימנע מלעשות כל המלאכות וזלת מלאכת אוכל נפש, לכאורה לא יתייחב מיתה על כך. ונמצא שלעומת מה שמצאנו שאין לגוים שום שייכות כלל ליום השבת, והם מופקעים ממנו לגמרי, מאידך גיסא אינם משוללים לגמרי מקדושת המועדים, ואינם מתבטלים בשבתם בהם.⁽¹⁾

החסרון בקדושת המועדים בזמן הזה - שיש עדיין אחיזה לאוה"ע בהם

ולפי זה יש לומר, שהחסרון שישנו עתה בקדושת המועדים, הוא זה גופא שאין אומות העולם מופקעים מהם לגמרי ויש להם אחיזה עדיין בשביתתם. אולם באמת צריכים המועדים להתעלות לדרגה יתרה, ולהתרומם למדרגת השבת, עד שלא יהא לאומות שום אחיזה כלל בהם. וזהו מדרגת שלושת הרגלים שלעתיד לבוא, אשר אכן יתעלו להיות במדרגת השבת.⁽²⁾

השבתות של בין המצרים - מועדים שנתעלו למדרגת השבת

ומעתה נמשיך ונאמר, שזהו ענין שלושת השבתות שבימי בין המצרים, אשר כפי המבואר לעיל בריש דברינו מכוונים המה כנגד שלושת הרגלים, וגם אמרנו שבהם מאיר הארה ממדרגת המועדים שלעתיד לבוא, - הנה ע"פ האמור כאן עומק המכוון בזה הוא, שמדרגת המועדים ההם אכן תהיה בכך שיתעלו לקדושת השבת, ויהיו שוים במדרגתם ליום השבת שיש לנו עתה, שאין לאומות העולם שום אחיזה ונגיעה בו. ומעין זה מאיר לנו עתה בשבתות של ימי בין המצרים, שהינן מועדים המתעלים לדרגת קדושת השבת.

ב.

חסרון השלימות של המועדים גרם לחורבן בית המקדש

אחיזת אוה"ע בצד הקדושה גרמה לחורבן בית המקדש

והנה אחיזה זו שיש לאוה"ע בצד הקדושה, היא שגרמה בהמשך הזמן גם לחורבן בית המקדש. כי מאחר שיש לסט"א יניקה מן הקדושה, ויש לה איוה שייכות אליה, הנה דבר זה עצמו גורם שיהא לה כח אחיזה במחנה הקדושה עצמה, ושתוכל גם לגרום בה איזו חסרון דק, עד שברבות הזמן ישתלשל מזה חורבן בית המקדש ממש.

ימי בין המצרים - מצד חסרון השלימות בבחירת בני"י ובמועדים

ומעתה הנה ימי המצרים, שהם הימים אשר בהם התחולל חורבן הבית, וכפי האמור דבר זה נגרם מצד החסרון והאי-שלימות בבחירת בני ישראל, שמה נהווה מקום לאחיזת החיצונים בצד הקדושה, - על כן מספר הימים הללו מכוונים לעומת מנין ימות הרגל של שלושת המועדים, והיינו שצרת הימים האלו באה מפאת החסרון במדרגת הרגלים, שהוא חסרון השלימות בדרגת הבחירה בבני ישראל בזמן הזה, אשר מכך נהתווה חורבן הבית, אשר עליה אנו מתאבלים בימים אלו.

ימי המצרים הם בשורשם כמדרגת הרגלים שלעתיד לבוא

ובעומק יותר נאמר, שמה שהובא לעיל בריש דברינו שהימים הללו בשורשם הינם ימים טובים ויתגלו לעתיד, היינו ששורש הימים האלו הוא כמדרגת הרגלים שבזמן העתיד, שהם במדרגה נשגבה יותר מאור מדרגת המועדים שבזמן הזה כאמור. אלא שעדיין לא יכונו להתגלות לעת עתה, לסיבת אחיזת הסט"א בהם שגרמה להם נפילה רבה אשר מכוונה נחרב בית המקדש ונתהפכו הימים לימי אבל ובכי, אולם כאמור במקור שורשם הינם ימים נשגבים ומרוממים ביותר. והעבודה הנדרשת מאתנו בימי בין המצרים, היא העלאת הניצוצות הקדושות האלו המובלעים בין האומות, שיעלו ויבואו וישוּבו כולן למקורן במחנה הקדושה, וכאשר תגמר העבודה בזה אז תתברר

ב. וע"פ הדברים האלה נוכל לבאר עוד ענין מופלא שמצאנו בפרשה שעברה בענין השתדלות בלק ובלעם להזיק לישראל. והוא מה שפירשו חז"ל (במדבר יז, יד, הובא ברש"י עה"פ) שבמה שאמרה האתון לבלעם (במדבר כב, כח) 'מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים', רמזה לו 'אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים', וצריך להבין מה טעם ביקש בלעם לעקור דוק את הרגלים, ומאיה סיבה נתכנן כאן ישראל דוקא על שם זאת שהם חוגגים שלש רגלים. אמנם כפי המבואר כאן בפנים, עומק המכוון בזה הוא שרצה לבלול את הבחירה בישראל המתעוררת במועדים כאמור, ולעקור מן השורש. וכמו שמבואר שם להלן עוד במדרש (אות י"ח) על הפסוק (שם כ, א) 'ואומר בלעם אל בלק בנה לי בזה שבעה מזבחות' - 'למה שבעה מזבחות, כנגד שבעה מובחות שבנו שבעה צדיקים מאדם ועד משה ונתקבלו, שהיה בלעם אומר, למה קבלת את אלו, לא בשביל עבודה שעבדו לפניך קבלתם, לא נאה לך שתהא נעבד משבעים אומות, ולא מאומה אחת', הרי שרצה בלעם לחלוק על עצם הבחירה שבהר הקב"ה בכלל ישראל מכל עם ולשון. אך לכאורה הדבר עדיין טעון ביאור, מה זאת אשר בלק ובלעם באו דוקא עתה להתנגד לבחירה זו, והלא כלל ישראל כבר יצאו ממצרים זה ארבעים שנה, והבחירה בהם כבר קביעה וקיימת מעת יציאת מצרים, ומה אירע עתה שנתעוררו הרשעים האלו לעמוד לעומת העם ישראל יתר על הזמן שקודם לכן. אמנם ע"פ האמור לעיל יובנו הדברים היטב בעז"ה. שהרי נתבאר ששלימות הבחירה בכלל ישראל עדיין לא נתגלתה עד לעתיד לבוא, ובינתיים יש לאומות העולם יניקה מניצוצי הקדושה הבלועים בידם, ואין הגוים מובדלים לגמרי. ומכיון שכן סברו בלק ובלעם תחילה, שאע"פ שהש"ת אכן בחר בעם ישראל מבין האומות, בכל זאת הרי גם ביד הגוים קיימים עדיין חלקים טובים מהקדושה, ונמצא כי סוף כל סוף יש להם ג"כ איזו זכות קיום. ואע"פ שהם אינם העם הנבחר, מכל מקום אין הקב"ה שולל אותם לגמרי, ויש להם ג"כ מקום קיום בבריאה, ולכן לא נחפזו מיד לחלוק על הבחירה שבהר הקב"ה בעמו ישראל.

אמנם נשתנו הדברים לאחר שכבשו בני ישראל את ארץ סיוון ועוג, כי ירושת ארצות אלו נחשבת כירושת ארץ ישראל כפי המדרגה שלעתיד לבוא. כי הנה בזמ"ה עדיין לא זכו ישראל לירש אלא את ארץ ז' עממין, ואילו ירושת ארץ קניזי וקדמוני' שהם 'עמון מואב ואדום' (ב"ב נו), לא תהיה רק לעתיד לבוא. אך איתא בגמ' (ל"ט הל' ע"ג) 'עיי"ש ברש"י' ש'עמון מואב טהרו בסיוון', והיינו שכיב המבואר בכתובים (במדבר כא, טו) לחם סיוון במלך מואב הרשעון ולקח את כל ארצו מידו עד ארטון, ונמצא שחלק מארץ סיוון היה מארץ עמון מואב, וע"י שכבש סיוון חלק מארצותיהם, יכלו ישראל לקבל ירושה קצת בארצות עמון מואב - שהם קניזי וקדמוני, ששלימות ירושתם תהיה לעת"ל כאמור. ויוצא מזה, שירושת ארץ סיוון ועוג לבני ישראל נחשבת מעין ירושת ארץ ישראל לעתיד לבוא.

והנה מאחר שזכו אז ישראל לירושת הארץ מעין העתיד, נתעוררה בהם גם הארה ממדרגת בחירתם בעת התיקון השלם, ובכך הכירו אומות העולם - בכלל, ומואב - בפרט, מדרגה נעלית יותר בבחיית כלל ישראל, שבזמן ההוא יתבררו ויתעלו כל הניצוצות הבלועים באומות העולם, ויחזרו אל הקדושה, ומכאן בידר זה יתגלה כי חלק הרע של האומות אינו אלא אפס ואין ממש, וכדכתיב (ישעיה מ, ז) 'כל הגוים כאין נגדו, מאפס ותוהו נחשבו לו', והיינו שאז תבטל לגמרי כל מציאותם. וכפי האמור לעיל הרי יחד עם זאת תתעלה גם מדרגת שלש הרגלים, שנסודו על ענין הבחירה בעם ישראל, ויהיו הימים טובים של אז נעלים יותר ממדרגתם בזמן הזה.

ועל כן לא ידעו בלק ובלעם ממדרגה נשגבה זו של בחירת בני ישראל עד עתה שכבשו ישראל את ארץ סיוון ועוג והאירה בהם מדרגה נעלית בבחייתם מעין שתהיה בזמן התיקון, ולכן באו בלק ובלעם דוקא עתה לטרוק על הבחירה בכלל ישראל המתגלה בשלושת הרגלים ולא קודם לכן.

ג. ומצינו בגמ' (ע"ב ז) שהחגאות של הגוים מכוונים בשם 'אידיהן', שהוא ליטנא דתברא (ש-ביה), ודקדוק חז"ל בלשונם לרמוז שהמועדים גורמים להם רק שבייה, שבייה יש כאן, אך מיתה אין כאן. והענין נתבאר במקום אחר, ששורש החילוק בין קדושת שבת - הגורמת ביטול גמור לאומות העולם, לבין קדושת המועדים - שאין מביאה להם אלא שבייה, הוא במקום מקור הבלדת העמים מישראל בשתי קדושות הללו. כי הנה מה שהופרשו אוה"ע משביתת השבת עד שיש עליהם חוב מיתה עליה, לפינן לה ממה שנאמר לאחר המבול 'יום ולילה לא ישבותו' (בראשית ח, ט), הרי שבזמן המבול נתברר קדושת ישראל בענין מצות השביתת שבת. ולכן, כדרך שבזמן המבול נעשה כליון וביטול לשאר האומות, וכמ"ש (בראשית ז, כג) וימת את כל היקום אשר על פני האדמה, כמו כן הגוים שהובדלו אז מישראל לענין קדושת השבת, גורם להם הדבר מיתה וביטול. אך מאידך קדושת המועדים התבררה בדור הפלגה, כי אז נבחרו ישראל לגמרי להיות לו לעם, ובה נעשה הבלד והפרש גמור בין ישראל לעמים (ואיחמ"ב - א) אשר דבר זה הוא השורש לקדושת הרגלים כ"ל, וא"כ כמו שבדור הפלגה לא נתבטלו האומות לגמרי, רק נפלו ונשברו, וכמ"ש (ישעיה יא, ז) 'נרדה ונבלה' שם שפתם, שהוא מלשון נפילה (כי אות ב' ופ' מתחלפות באותיות בוי"ק), הנה כי כן גם הגוי הבא לאחוז בקדושת המועד לא יגרום לו הדבר אלא שבת, ולא ביטול ומיתה (והדברים ארוכים ואכ"ס).

ד. ובה יש לפרש דברי הזוהר על מה שנאמר בנבואת 'חזון ישעיהו' (ישעיה יד, י) 'חדשיכם ומועדיכם שנהא נפש', ודייקו בזה"ק (ה"ב פה) 'ואילו שבת לא קאמר', ועומק עניינו הוא ע"פ האמור. כי כל מה ש'חדשיכם ומועדיכם שנהא נפש' הוא מפני שאכן עדיין לא יכונו לשלימות מדרגת המועדים, וכעת אין שלש הרגלים נתקונם, כי יש בהם מקום אחיזה לחיצונים לאוה"ע, ולכן על מדרגה זו של המועדים אמר הקב"ה 'שנהא נפש', אמנם על יום השבת - המופקע לגמרי מן אחיזת הסט"א - לא קאמר 'שנהא נפש'.

קדושת השבת - בחירה בכללי

הפקעת הגוים ממנה

כמה מדרגות בעצם יום השבת לענין הפקעת הגוים ממנו

הנהגה שביארנו שהעכו"ם מופקעים ומובדלים לגמרי מכל ענין קדושת השבת, עד שכאשר שובת הנביא היה הוא מתחייב בנפשו, מכל מקום בפרטות יותר יש לומר שדבר זה מתחלק לכמה מדרגות בעצם יום המנוחה, וגם ביום השבת גופא ישנן דרגות שונות בזה, שכפי כמה שמאירה יותר קדושת היום, כמו כן מתברר יותר זה שהגוי מופקע ממנו.

שלושת תפלות השבת כנגד שלוש שבתות

וביאור הדברים הוא, ע"פ מה שפירש הטור (או"ח סי' רצ"ב) כמה שתיקנו לנו חז"ל לומר שלוש מיני תפילות בשבת; **אתה קדשת** - כליל שב"ק, **ישמח משה** - בצפרא דשבתא, **אתה אחד** - בשעת מנוחה, שהם כנגד שלוש שבתות מיוחדות שהיו בעולם; 'אתה קדשת' - כנגד שבת בראשית, כמו שמוכיח מתוכו. 'ישמח משה' - כנגד שבת של מתן תורה, דלכולי עלמא בשבת ניתנה תורה (שבת פ"ג). 'אתה אחד' - כנגד שבת שלעתיד לבוא.

במדרגת 'שבת בראשית' עדיין לא ניכרת הבדלת האומות

הנהגה לפי זה נאמר, כי כליל שבת קודש המכוונת לעומת שבת בראשית, שבה שבת הקב"ה בראשית הבריאה מכל ולאכטו אשר עשה, עדיין לא ניכרת בבירור הפרדת אזה"ע מקדושת היום, שהרי מצד מעשה בראשית יש מקום גם לאומות בשבתה זו, שהרי אף הם נכללו ביצירת העולמות בששת ימי בראשית, וא"כ במדרגת שבת בראשית ישנה לכאורה מקום אחיזה לעמים. ולכן לא נזכר בתפלה זו מה שאומות העולם אין להם שייכות אל השבת.

בשבת דמתן תורה כבר מתגלה הבחירה בישראל - אך עדיין אין הגוים מופקעים לגמרי מהמציאות

אולם במדרגת יום שבת קודש, המכוון כנגד שבת של מתן תורה, אז כבר ניכר החילוק שבין ישראל לעמים. שהרי במתן תורה נבחרו ישראל מכל עם ולשון, ואין לשום אומה חלק ונחלה בתורה, ומצד זה לא הנחיל הקב"ה את יום השבת רק לעמו הנבחר, וא"כ מצד בחינה זו כבר ניכר שאין לגוים שייכות כלל עם יום השבת. כי כמו שאמרו חז"ל (פנתיקה נ"ג). 'עובד כוכבים שעוסק בתורה חייב מיתה', הכי נמי 'נכרי יששבת חייב מיתה'. ולכן בתפלת שחרית של שבת כבר נאמר להדיא 'ולא נתתה ה' אלקינו לגויי הארצות, ולא הנחלתו מלכנו לעובדי פסילים וכי', כי לישראל עמך נתתה באהבה, לזרע יעקב אשר הם בחרת. אמנם אפילו בבחינה זו, עדיין לא שללנו לגמרי את מציאות אומות העולם, אלא אמרנו שיש חילוק והבדל בין ישראל לעמים מצד מה שאין לאומות שייכות אל השבת, אמנם עדיין יש להם מקום קיום בעולם, כיון שהרי גם להם ישנן שבע מצוות בני נח.

בשבת שלעתיד לבוא - 'אתה אחד' וגוי אחד בארץ

אך למעלה מזה היא מדרגת מנחת שבת, זמן רעוא דרעיון, שהוא מדרגה המעולה ביותר בקדושת השבת כנודע. והוא כנגד שבת שלעתיד, שבדרגה נעלה זו כבר אין מקום קיום כלל לאומות העולם, כי על אותה העת נאמר (ירמיה ל' י"א) 'כי אעשה פלג בכל הגוים, וישארו רק ישראל בלבד שיהיו גוי אחד בארץ' (ע"פ דה"א י"ז, כא). ולכן אמרנו אל בתפילה 'אתה אחד, ושמן אחד, ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ', כי במדרגת השבת הזו של זמן התיקון השלם, יהיו אומות העולם מופקעים לגמרי מהמציאות, והיו קיימים רק עם בני ישראל המיוחדים לה' אחד.

ה.

השבתות של בין המצרים הן כנגד שלוש מדרגות בקדושת השבת

ג' שבתות המכוונות לעומת ג' הרגלים - כנגד ג' המדרגות ביום השבת

והנה ע"פ הדברים האלה יש להקביל גם את שלושת השבתות של ימי המצרים,

המכוונות לעומת שלושת המועדים פסח שבועות וסוכות כפי מדרגתם שלעתיד כנ"ל, כנגד שלושה זמנים אלו שביום השבת, ונאמר שגם ענין הפקעת הגוים מבחירת בני ישראל מתגלה בהם במדרגה בטר מדרגה, וכדרך שהוא ביום השבת עצמו.

השבת הראשונה המכוונת לעומת חג הפסח, שהיה לפני מתן תורה - היא נגד שבת בראשית, אשר בה עדיין לא ניכר בהדיא שאין לאומות העולם שייכות ליום השבת. השבת שלאחריה שהיא כנגד חג השבועות זמן מתן תורתנו - בה כבר נעשה הבדל והפריש בין ישראל לאומות כמו שאומרים אז 'ולא נתתנו כנ"ל, וכמו כן מצד שבת זו כבר נגלתה הבחירה בישראל לעומת שאר האומות.

אך המדרגה הנעלית בזה היא שבת חזון, שהיא בבחי' חג הסוכות, ומכוונת לעומת שבת שלעתיד לבוא שאזי כבר אין מקום קיום לאומות העולם כלל, כי כבר נתבטלו ממציותם, כפרי החג שמתמעטים והולכים, שהוא סימן כליה לשבעים האומות שגם המה יתמעטו וילכו (רש"י במדבר כ"ט, י"ח) ויתבטלו מן העולם^(ט).

עיקר מדרגת המועדים המתעלים לקדושת השבת היא בשבת חזון - שכנגד שבת שלעתיד

ולפי האמור לעיל, שמעלת המועדים שלעתיד היא שיהיו דומים למדרגת השבת בבחינה זו שאין בהם אחיזה ויניקה כלל לגוים, ושבתות האלו שבמי בין המצרים הינן מעין הרגלים ההם כנ"ל, - הנה עיקר ההארה מזה היא בשבת חזון, המכוונת לעומת שבת שלעתיד שאין לאומות העולם מקום קיום כלל. ויש לרמוז זאת בלשון הפיוט 'יום שבתון', 'יונה מצאה בו מנוח', ושם ינוחו גייעי כח', כי 'יונה' עולה כמספר 'חזון', ולפי זה יש לפרש 'יונה' מצאה בו 'מנוח', היינו שבשבת 'חזון' המכוונת לחג הסוכות, מוצאים 'מנוח', כלומר שבשבת זו מאירה קדושת המועדים דלעתיד, שאזי יתעלו המועדים למעלת יום השבת קודש.

כל רודפיה השיגוה בין המצרים - מפני ש'לא מצאה מנוח'

ולכן נמי כתיב גבי חורבן בית המקדש (איכה א. א.) 'היא ירבה בגוים לא מצאה מנוח, כל רודפיה השיגוה בין המצרים', ולדברינו כאן יש לרמוז בזה, כי אכן מה ש'רודפיה השיגוה בין המצרים' אינו אלא מכיון ש'לא מצאה מנוח', כלומר שלא היה לה את מנוחת השבת, ולא היו מקושרים כראוי לקדושת השבת של ימי המצרים, משא"כ אילו היה מצאה מנוח, אזי לא היה מתקיים בה 'כל רודפיה השיגוה בין המצרים', כי מכח קדושת השבת שהיא 'נחלה בלי מצרים' (ע"פ שבת ק"ח), היו מתעלים למעלה מכל המצרים והגבולים^(י).

שמיני עצרת הוא ממש מעין ימות המשיח - גוי אחד בארץ

וביתר עומק נאמר, ששלימות המדרגה בזה היא ביום שמיני עצרת הבא לאחר ימי הסוכות, שהיום הנשגב ההוא הוא דיונא ומעין ממש לימות המשיח, זמן תיקון השלם, שבעת ההיא כבר לא יותר עד אחד מכל חלקי הקדושה אצל האומות, כי כולם כבר יקבצו ויבאו אל השכינה הק', ולא יהיה מקום כלל למציאות הגוים. ועל כן מקריבים ביום השמיני 'פר יחיד' כנגד האומה היחידה (סוכה נ"ה). וכמו כן קוראים אז בתורה את הפסוק (דברים ל"ג, כ"ח) 'וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב', והיינו שישראל לבדם ישכנו בארץ, ואין עמם שום אומה ולשון.

ואיתא בתיקון^(י"א) (תיקונא חמיסר, ל') ש'ישכון ישראל בטח בדד' הוא כטעם (שם לב, י"ב) ה' בדרד ינחנו ואין עמו אל נכר', ומיניה ילפינן ש'אין מקבלים גרים לימות המשיח' עיי"ש. והיינו כאמור לעיל (כריש המאמר) ששלימות הבחירה בישראל תגלה בימות המשיח, שאזי לא ישארו עוד שום ניצוצי קדושה באומות, ולכן לא יקבלו עוד גרים מהם באותו הזמן, וענין זה קוראים בתורה ביום שמיני עצרת, שבו יש הארה עצומה מהזמן המקווה ההוא^(י"ג).

עבודת ימי בין המצרים - להעלות את הרגלים לקדושת השבתות

ומאלו הדברים נמצא, שעבודת ימי בין המצרים היא להשלים את חסרון שלשת הרגלים, והיינו להעמיד את המועדים שיהיו במדרגת השבת, והיינו שלא תהא לאומות העולם שום יניקה מקדושת הרגלים כדרך שאין להם אחיזה ביום השבת. ובשלב שבתות האלו של ימי המצרים מונח הכה של העלאת השלש רגלים אל מדרגת השבת, אשר זוהי מדרגת הרגלים שלעתיד לבוא, ועיי"ז יושלם החסרון שמכוחו נעשו ימים אלו לבכי ומספד, ויחזרו להיות לבית ישראל לששון ולשמחה במהרה בימינו אמון.

ה. וכבר מילתנו אמורה בזה בארוכה במק"א, כי מטעם זה חג הסוכות שייך ביותר לזמן העתיד, ונקרא 'זמן שמחתנו' המורה על המשכה יתרה מהשמחה שלעתי'ל, כיון שהוא סמוך ונראה ליום שמיני עצרת, אשר הוא ממש מעין ימות המשיח כדלהלן בפנים. ובחג הסוכות שישנו מורה על ענין ראייה והסתכלות כנ"ל 'סוכה ברוח הקודש', יכולים כבר לאות את השמחה הגדולה של התיקון השלם, שאזי ישמח ה' במעשיו (תהלים קד, לא, ראה ויקר' פ"ב, ב).

ויציא מילתא כמה שנתבאר לעיל שקטרוג בלק ובלעם על הבחירה בבני ישראל התעוררה ביותר לאחר כבישת ארץ סיחון ועוג, שהיו מעין ירושת ארץ ישראל שלעתיד לבוא. כי מצינו שבעת מלחמת סיחון ועוג ישבו ישראל בסוכות, כדאיתא ברוקח (ס"י ר"ט) שיש מפרשים שהא דאמר רבי אליעזר 'סוכות ממש עשו להם' (סוכה א'), היינו לזכר הסוכות שישבו בהם ישראל כאשר צרו על סיחון ועוג, שיצאו אז מן עניי הכבוד וישבו בסוכות. וענינו מבואר ע"פ ה"ל, כי הכה של בני ישראל לערוך מלחמה נגד סיחון ועוג ולכבוש את ארצם מידם מעין ירושת ארץ שלעתיד, בא מצד הראיה והנבואה שהיו להם קודם לכן לראות את העתיד לבוא, ולכן עשו להם 'סוכות' - בכדי שיוכלו על ידן להסתכל אל העתיד. והרי זה כענין חג הסוכות אשר בו צופה האדם אל המדרגה של שמיני עצרת, שהוא מעין ימות המשיח.

ג. וע"ד הרמז 'מנוח' הוא אותיות 'נחמו', ומורה על שבת נחמו הבא אחר ימי בין המצרים, והיינו שבשבתות האלו צריכים למצוא את נקודת הנחמה של שבת נחמו, שהוא תיקון זמני המועד שיתעלה למדרגת יום המנוחה. וכן נמי, קודם ימי בין המצרים קוראים בפרשת בלק אשר מנין הפסוקים בו הוא ג"כ כמנין 'מנוח', וכנ"ל שכונות בלעם היתה לעקור את האומה החוגגת שלש רגלים, ובכדי להפר עצתו צריך להעלות את הרגלים למדרגת שבת הנקראת 'מנוח' שאין לאוה"ע אחיזה בה, וע"ז שמירת שבת אין שום אומה ולשון יכולה לשלוט בישראל (ע"פ שבת ק"ח).

ד. ונתבאר במק"א שאכן חג שמיני עצרת הוא מונע הדומה לקדושת שבת, שהרי סדר הקריאה בו בפר' וזאת הברכה אינה כמו שאר הימים טובים שקוראים בהם מעין המאווע, אלא היא חלק מסדר פרשיות השבוע, ומוכה שהוא י"ט שנתעלה למדרגת השבת. והדבר מכוון מאוד לדברינו כאן, שזוהי שלימות מדרגת המועדים - כאשר הם מתעלים לקדושת השבת, והארה מזה יש גם עתה בשמיני עצרת. ובלעם בקטרוגו על הבחירה שבהר השי"ת בישראל, אכן רצה להשוות את עצמו גם למדרגה זו, והיתה כונתו בזה לקטרג ולהתנגד עליה, ולכן הקריב בלעם פר ואל על כל מזבח (במדבר כ"ג, ב"ד-ל), אשר זהו הקרבן של שמיני עצרת דכתיב בה (שם ט"ו, ל') 'פר אחד איל אחד'. אמנם השי"ת הפך את הקללה לברכה, ואזי אכן הודה בלעם ואמר 'הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב' (שם ט"ו, ט), כלומר שעם ישראל לבדד ישכון ולא יתחשב עם האומות, כיון שלא יקבלו עוד גרים לימות המשיח.

סיכום ותמצית:

ד. ביום השבת יש כמה מדרגות לענין הפקעת הגוים ממנו, כדרך שלושת תפלות השבת שהן כנגד שלוש שבתות. במדרגת 'שבת בראשית' - עדיין לא ניכרת הבדלת האומות. בשבת דמתן תורה - כבר יש בחירה בישראל - אך עדיין אין הגוים מופקעים לגמרי מהמציאות. ובשבת שלעתיד לבוא - יהיו ישראל 'גוי אחד בארץ' לבדם.

ה. שלושת השבתות של בין המצרים - כנגד שלשת המדרגות ביום השבת, ועיקר מדרגת המועדים המתעלים לקדושת השבת היא בשבת חזון - שכנגד שבת שלעתיד, הסמוכה לשמיני עצרת שהוא ממש מעין ימות המשיח.

א. ביטול הכעס על ידי קנאה

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתו מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי (ס"א).

אימת בוה"ק (ח"ב ס"א) כי בסוף כל תקופה מוד' תקופות השנה מתעוררים דברים, עיי"ש. ויש לומר שהוא בחי' של כעס המתעורר למעלה, והוא מתגלה כאשר מסתיימת תקופה והוא באה לידי בחי' של מיתה, ועל אותו זמן נאמר כי רגע באפו (התלים ל' ז). ולעומת ענין זה של סיוע ד' התקופות המעורר כעס, יש מצות ציצית על ד' כנפות הבגדים, אשר כל 'בגד' עולה בגי' 'כעס', והרי זה לעומת הכעס המתעורר בד' הקצוות של התקופות, וכנגדם באה מצות 'ציצית' העולה ד' פעמים 'בגד' ההיני ד' פעמים 'כעס', כי הציצית עומדת כנגדם וממתיקה את הכעס ומבטלתו. והוא שאמר המלאך לרב קטינא כי בשעת ריתחא למעלה מענישים את מי שאין לו בגד עם ציצית (מנחות ס"א), כי הציצית היא זאת העומדת לעומת שעת הכעס.

ויש לומר כי המתקת הכעס באה על ידי הוספת א' למספר 'כעס', ואז הוא עולה כמנין 'קנא', והוא שאומרים בכל יום בעת נטילת הציצית 'מזרח ורבה עליו ברכה ושלוש מארבע כנפות הארץ', כי מולפנים את ד' פעמים 'בגד' להיות ד' פעמים 'קנא' העולים 'ברכה שלום' עה"כ [והענין הוא, כי הכעס מתעורר על ידי הפירוד לד' גבולות כנ"ל, והא' מוכיח את הארת האחדות בכל אחת מן הגבולות, והוא ענין השלום המאחד את הכל, שהוא כלי מחויק 'ברכה', ואכמ"ל]. ולפי זה נפרש כי בענין המתקת זו עסק פינחס כאשר התעורר חרון אף על כלל ישראל, והפך את הכעס 'לקנא'. והוא שאמר עליו הכתוב 'בקנאו את קנאתי' ומפרש רש"י שהוא קצף את הקצף שהיה להקב"ה לקצוף, והיינו שהחליף והמיר את הכעס בקנאה כדי להמיתו. והוא שאמר הכתוב 'ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי', כי על ידי שהחליף את ד' פעמים כעס בד' פעמים 'קנא', הרי על ידי זה נתקיימו בני ישראל, ולפי זה שיעור הכתוב הוא, 'ולא כליתי את בני ישראל מפני שנהיה 'קנאתי' ולא כעס. ובא הרמז בוה, כי ד' פעמים 'קנא' עולים בגי' 'בני ישראל' עה"כ.

ב.

מינוי מנהיג ישראל בבחי' מדת המלכות

יפקד ה' אלקי הרהות לכל בשר איש על העדה (כ"ז טו).

פי' רש"י: 'כיון ששמש משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו, אמר הגיע שעה שאתבע צרכי, שירשו בני את גדולתי. אמר לו הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע וכו'.

יש להתבונן במה שרואים כאן, כי משה רבינו האב לנביאים לא השיג בשלימות מי יהיה מנהיג ישראל אחריו, והיה לו איהרן רצון למנות את בניו אחריו, אשר הוא ודאי מפני שחשב כי בהם יבחר ה', ולא כיון בזה לדעת עליו. ומצינו גם כן בשמואל הנביא השקול כנגד משה ואהרן, אשר כבואו למשוח את דוד המלך שהוא המרכבה למדת המלכות ויסדה של מלכות בית דוד בכלל ישראל, טעה שמואל הנביא באחיו של דוד לומר שהם נבחרו למלוכה, ואמר על אליאב בן יש' 'אך נגד ה' משיחו' (ש"א ט"ו). וסבר שהוא המלך אשר בו בחר ה' (ואמרו חז"ל (ספרי דברים י"ז) כי נשכל בזה כופני שאמר 'אנכי הראוה' (ש"א ט"ז). הרי שבענין מינוי מנהיג ישראל, מצוינו בנביאים הגדולים ביותר שאלה השגו את עניניו כראוי.

ויש לומר בוה, כי מנהיג ישראל הם מרכבה למדת המלכות, אשר לא ידע אנוש את ערכה. שהרי הירח גם מורה על מדת המלכות, ויש בה הפנים של מיעוט הירח, אשר הוא פנים כזה שהקב"ה הכתיב בו על עצמו שכביכול הוא צריך כפרה על מה שדן את הירח (חולין ע"ג). ודבר כזה שהקב"ה מגלה לנו שהיה בו ענין שנראה כעיוות הדין ח"ו, היינו שאין אנו יכולים להשיג כלל את יושר הדין שבענין זה, ולכן אין הנביאים יכולים להשיג ככונן את תיקוני מדת המלכות, והוא בחי' 'מליבא לפומא לא גליא' אשר הקב"ה לבדו משיג זאת, ואינו מגלה זאת אפילו לנביאיו הנאמנים (וזה הוא גם ענין ההסתרה הגדולה על קץ ביאת משיח גדוקי, כי אז יהיה תיקון המלכות בשלימות, וזה הוא סוד הנעלם מעין כל ח"ו).

והנה כל הקרבנות באים לכפר על חטאים ועוונות, וכולם מושרשים בחטא השורשי בכלל ענין הבריאה, שהוא ענין מיעוט הירח המורה

על מדת המלכות שורש כל הנבראים. ורמזנו מכבר כי לכן בספר ויקרא שהוא ספר תורת הקרבנות יש תנ"ח פסוקים, שהם כמנין 'שמש ירח', כי כל הקרבנות באים לכפר על החילוק שנהיה בין השמש לירח. וזה הוא ענין שני הקרבנות הכלליים שמקריבים בכל יום, תמיד של שחר ושל בין הערביים, אשר בנייהם מקריבים את כל הקרבנות כולם, והם באים לאחד את כולם להיות כפרה על שורש העוונות שהוא ענין מיעוט הירח. ולכן תיכף אחר פרשת מינוי מנהיג ישראל, באה פרשת קרבן התמיד, ואחר כך נזכר שיעור ראש חודש שהוא בחי' הכפרה שהכתיב הקב"ה על עצמו כביכול על מיעוט הירח, כי על ידיהם יבוא מינוי מנהיג ישראל בשלימות.

ג.

פרשת התמיד בחי' המשכת אורו של משה רבינו

צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריה ניהוהו תשמרו להקריב לי כמעודו (כ"ה ז).

פי' רש"י: 'מה אמור למעלה, יפקד ה'. אמר לו הקב"ה, עד שאתה מצונו על בני, צוה את בני עלי, ונמצא שיש קשר בין מינוי המנהיג אחר משה רבינו, לפרשת קרבן התמיד.

והענין הוא, כי המנהיג ישראל אחר משה רבינו, הוא מי שממשיך להאיר את אורו של משה רבינו בכלל ישראל. והנה קרבן התמיד יש לו שייכות מיוחדת עם אורו של משה רבינו הנמשך לדורות, כי קרבן זה נזכר כבר בימי המילואים אשר בהם שימש משה רבינו ככהן, וחורה הפרשה ונשנתה כאן כדי לצוותה לדורות, ונמצא שהוא קרבן של משה רבינו שנעשו להמשיכו לדורות. וכן כתוב כאן 'ועלת תמיד העשויה בחר סיני' (כ"ה ז). ומפרש רש"י 'כאותן שנעשו בימי המילואים, והרי שענינו של קרבן התמיד הוא להמשיך את אורו של משה רבינו לדורות עולם. ואכן משה במילואו (פי"ג ש"ו ח"ג) הוא בגי' 'תמיד' עה"כ.

והענין הוא, כי משה רבינו הוא מוסר התורה לכלל ישראל, ומצינו בו שהיה לו התחדשות תמידית, כמו שהעיד עליו הכתוב 'ומשה בן מאה ועשרים שנה כמותו, לא כהתה עינו ולא נס לה' (דברים ל"ז ז), הרי שהיה תמיד עם חיות, ואת זה הכת הכניס משה רבינו בכלל ישראל, לקבל את התורה בהתחדשות תמידית באופן של 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים'. וזה הוא כח התמיד' של כלל ישראל, היינו ההתחדשות בכל יום תמיד מחדש, אשר כח זה הוא הארת משה רבינו. [והתלמיד חכם יש לו שייכות מיוחדת לזה, כי בו מתגלה ענינו של משה רבינו, ולכן אמרו חז"ל (בבב"א ע"ג) על המארה תלמיד חכם בתוך ביתו שהוא כמקריב תמידים, ואכמ"ל].

ותיבת 'תמיד' עה"כ היא בגי' ג' מילואי שם אהי"ה (אל"ף ה"י יו"ד ה"י - ס"א, אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה - ק"א, אל

ף ה"א יו"ד ה"א - ק"מ, יחד כולם תנ"ח), ואכן שם אהי"ה פירושו לשון דבר ההוה תמיד, כמו שפירשו חז"ל בזה שהבטיח הקב"ה להיות תמיד עם כלל ישראל בעת צרתם. והמילויים עצמם בלי ג' שמות אהי"ה הפשוטים, עולים בגי' 'יהושע' עה"כ. והנה יהושע היה המנהיג ישראל הראשון שהמשיך את אורו של משה רבינו אחר שנסתלק מן העולם, ולכן הוא רמזו במילוי אלו השמות המורים על ענין התמיד, כי אצלו התקיים ענין המשכת אור התמיד של משה רבינו. ולכן הקריב משה רבינו את התמידים בימי המילואים, להורות על מי שימשיך אחריו בעבודת התמיד, שהוא רמזו במילואים עצמם של השמות הנרמזים בתמיד'. ולכן תיכף אחר פרשת מינוי יהושע אחר משה, נאמרה פרשת התמיד שהוא ענינו הפנימי של זה המינוי. ויש להוסיף עוד, כי 'תמיד' בגי' 'חיות', וכיום שנבקע חומת ירושלים - בשבעה עשר בתמוז, בו כיום נתבטל התמיד, והענין של 'חומה' יש לו שייכות מיוחדת ליהושע בן נון - מוקף חומה מימות יהושע.

ד.

מיעוט פרשת במדבר למען פרשת פינחס

בפרשת פינחס יש קס"ח פסוקים, והיא הפרשה השנייה בגדלה בכל התורה כולה. והפרשה הגדולה ביותר היא פרשת נשא, שיש בה קע"ו פסוקים. ואילו הפרשה השלישית בגדלה היא פרשת במדבר, שיש בה קנ"ט פסוקים.

ויש לומר כי בעצם היתה פרשת במדבר צריכה להיות השנייה בגדלה, כי פרשת נשא היא הגדולה ביותר לפי שהיא הפרשה

הראשונה אחר חג השבועות, ולכן יש בה ריבוי של תורה. אכן לפי זה יש מקום לומר שהיו צריכים להרבות גם בפסוקי פרשת במדבר, כי היא הפרשה הסמוכה ביותר לפני חג השבועות, ולכן היתה היא צריכה להיות השנייה בגדלה. אבל יש לומר שפרשת במדבר הקטינה את עצמה, ותנה את המקום השני לפרשת פינחס, כי מפני שהיא השבת הראשונה של ימי בין המצרים, לכן צריכים בה הרבה חיזוק, והתורה היא המוחקת את כלל ישראל, כמו שיסד הפייסן 'ואין לנו שיוור רק התורה הזאת', ולכן נמסר הפסוק השני לפרשת פינחס. ועל ידי זה נתייחס פרשת במדבר עם פסוקים כמנין 'קפן', לפי שהקטינה את עצמה. וגם היא הפרשה הל"ד שבתורה כמנין 'דל', לפי שדלדלה את עצמה למען פרשת פינחס. והנה 'במדבר' עולה בגי' 'אברהם', ואילו 'פינחס' עולה בגי' 'יצחק', ויש לומר כי זה נרמז בפסוק ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק (בראשית כ"ה ז), אשר פרשת במדבר מסרה את כל עניינה לפרשת פינחס.

ה.

כל החטאים שייכים לאומות העולם

מטרים אצרך כנמנין ידעתך וכמטרים תנא מרחם הקדשתך נביא לגויים נתתך (ירמיה א' ה: הפטרת פינחס).

יש להבין מה כוונת הכתוב שהיה ירמיהו 'נביא לגויים', והרי נתמנה לנביא עבור כלל ישראל ואלוהים דיבר את דברי תוכחותיו (פי' רש"י). ויש לפרש, כי דוקא מפני שעתיד היה ירמיהו להוכיח את כלל ישראל על עוונותיהם, ואף להתנבא על חורבן בית המקדש ולראותו מתקיים בפועל ממש בעוונותיו הרבים, לכן הקדים הקב"ה לומר לו שידע על נכון את הגדרתם הנכונה של כל תוכחותיו. והוא מה שצריך לדעת כי כלל ישראל בעצם נקיים הם מכל חטא עוון ופשע, ואין לכלל ישראל שום שייכות עם עבירות ופגמים. אלא מפני שצריכים כלל ישראל להעלות ולתקן את כל העולם, עד שימלא כבוד ה' את כל הארץ, וכל אומות העולם יכירו וישתחוו לה', לכן צריכים כלל ישראל לרדת ממדרגתם הרמה אל מקומם הנמוך של האומות כדי להשפיע גם עליהם. ומפני שכלל ישראל מקבלים איזה שייכות עם אומות העולם כדי לתקנם, לכן נתפסים גם בהם פגמים ועוונות מן האומות [ובעומק יותר, יש בחי' נעלית על פי ידיעת הבורא ית' הנעלית מן הבחירה, ולפי זה אומרים שהקב"ה בעצמו סיכך את הפגמים האלו, כדי שיוכלו כלל ישראל להעלות את אומות העולם הפגומים בעצם, ואכמ"ל]. וזהו שאמר הקב"ה לירמיהו, שידע לו כי בעצם הרי הוא נביא לגויים, כי כל החטאים שהוא מוכיח עליהם את כלל ישראל, אין הם המאשים של כלל ישראל בעצם כלל, אלא הם באים מן הגויים.

ובזה יבואר מה שהבטיח הקב"ה ליעקב אבינו גוי וקהל גויים יהיה מנך (בראשית ל"א), ופירשו חז"ל (מנא בראש"י ט"ז) שבישרו הקב"ה בזה על אליהו הנביא שיקריב שחוטו חוץ בחר הרמל' 'עתידים בניך להקריב מגויים'. ויש להבין מה הבטחה יש בזה ליעקב אבינו, מה בשורה טובה יש בדבר, ומצד שני יש להבין למה זה נקרא הקרבה מגויים, והרי משם יצא קידוש ה' הגדול ביותר. אבל לפי הנ"ל יבואר, כי מה שהיה צריך אליהו הנביא להקריב קדשים בחוץ, הרי זה מפני שנכשלו בני ישראל שבאותו הדור בעבודה זרה, ולכן היה צריך אליהו הנביא לצאת מגדרי הקדושה כדי לקרנם. אבל הקב"ה ביישר ליעקב אבינו שכל עניינה של הקרבה זו, אינה מפני שכלל ישראל מצד עצמם יצאו לבחון להיות עובדי עבודה זרה ח"ו, אלא זה הוא 'מגויים' כי הם צריכים להעלות ולקרם את הגויים גם כן, ואילו הם בעצמם נקיים מן החטא.

וזהו טעם מה שמבואר בחז"ל בכמה מקומות אודות ההפסד הגדול שידר לכל העולם מאז חורבן בית המקדש, וכמה הפסידו אומות העולם מזה. ולכאורה יש להבין, והרי בית המקדש נחרב בעוונותינו הרבים, ולמה צריכים אומות העולם לסבול מפני עוונותינו. אבל לפי המבואר מובן היטב, כי כלל ישראל בעצם נקיים הם מכל חטא ופשע, ורק אומות העולם הם המדובקים בכל עוון אשמה ורשע, ואם כן כל החטאים של כלל ישראל לא איננו אלא מפני שייכותם עם אומות העולם, והם האשמים בכל החורבנות. והוא התחלת הג' דפרענותא, להדגיש בכל תוקף כי כל התוכחות הם בבחי' 'נביא לגויים', אבל כלל ישראל הם 'קודש ישראל לה' ראשית תבואתו' (ירמיה ב' ג).

נקי כפים ובר לבב:

כאשר האדם מזכך עצמו מנגיעות הוא זוכה להיכנס בנחלת עובדי ה'

א. פתחו שערים: 'מדת הנקיות' - פתיחת השער למי שרוצה להיות 'עובד השם'

טבע האדם להכשיר את מעשיו | זהירות וזריזות הן מידות יסודיות לכל יהודי | תשעת הפרקים הראשונים שבמסילת ישראל מלמדים איך להיות 'יהודי פשוט' | ההגדרה הראשונה של עובד ה' היא שיש לו את מדת הנקיות | מדת הנקיות מחפשת את הנגיעה הנסותרת | להמשיך להתעלות יחד עם המסילת ישראל

ב. לא תונו: אל תרמה את עצמך עם היתרים מופרכים

מהו מדת הנקיות שנדרשת מכל יהודי | את אשר אסרת התרת ואת אשר התרת אסרתי | האם אפשר להיות חרדי מודרני | היתרים של ליצנות ושקר | היתר לאחר זמן קרי"ש מנלן | לברר את טיבם של האמתלאות שעולים בלב האדם

ג. ולא עם הארץ חסיד: ידיעת ההלכות היא התנאי הראשון במדת הנקיות

כדי להגיע לחקר ההלכה כראוי צריך לנקות את הלב מכל סיג של נגיעה | אם נכשל בזהירות ובוזריזות הוא נקרא פושע - ואילו אם נכשל בנקיות הוא רק שוגג | קרבן על שוגג הוא הוראה שהשי"ת דורש מאיתנו דרגה נעלה של נקיות | בירושלים עיר הקודש מובן מאליו שכולם צריכים להיות 'נקיים' | המובח מלמד אותנו את מדת הנקיות | בלי לימוד הלכה למעשה אי אפשר להיות יהודי

א.

פתחו שערים: 'מדת הנקיות' - פתיחת השער למי שרוצה להיות 'עובד השם'

מדת הנקיות: נקי מנגיעות ולחפש רק את רצון ה'

הנה עד הלום - אחר שביאר המסילת ישראל את 'חובת האדם בעולמו' - נסבו עיקר דבריו אודות מדת 'הזהירות והזריזות', אשר המה משמשים כשתי מפתחות יסודיים עבור האדם שרוצה לקיים תורה ומצוות כדבעי. ואילו כאן בפרק י פותח הוא לדבר אודות מדת הנקיות; אשר מהות ענינה היא, שהאדם יטהר ויזכך את מדותיו ואת המשיכה החומרית שבקרבן ולא יתאוהו אחר דבר חטא ועון. ויסוד מדת הנקיות המדובר כאן, בא לידי ביטוי בעיקר, בענין של 'הוראת היתר' שבני אדם מורים לעצמם כשהם באים לידי דיון וביורור: "החפץ ה' באלה - אם לא".

טבעו של אדם - טרם שקנה מדה זו - לחפש ולתור אחר היתרים וכל מיני טצדקי אשר יתנו בידו את החותם והגושפנקא לספק את רצונותיו ותאוותיו. לא כן האדם

אשר כבר רכש את מדת הנקיות וטיהר את פנימיותו, הנה כיון שליבו נקי מלהיות נמשך אחר דבר עבירה, אזי ממילא הוא גם חף מנגיעות ומחשבונות רבים, והינו ניגש לשפוט ולדון כל ענין שעולה על שולחנו מתוך מבט של אמת ושכל ישר: מה הדעת תורה בזה? האם זה רצון ה'? אין לו נגיעה לשום צד - רק הרצון לעשות את הדבר הנכון ביותר עומד לנגד עיניו ומכוון את מעשיו - וכך הוא אכן מגיע לביורור וחקר האמת.

זהירות וזריזות הם תנאי כדי להיות בגדר 'יהודי פשוט'

אפשר להגדיר ולומר: עד כאן היו דברי המסילת ישראל נסובים אודות השאלה איך להיות יהודי,

ומכאן ואילך הוא מבאר איך להיות עובד ה'. ובאמת נחוץ מאד לדעת את ההגדרה הנכונה. כי כבר יתכן שאדם ילמד ויהגה בכל תשעת הפרקים הראשונים של המסילת ישראל; הוא לומד 'זהירות וזריזות' - לא סתם מקופיא אלא הוא ממש נכנס בעובי הקורה של הסוגיות הללו - וגם מקיים בפועל כל דבר אות באות, עד שהוא כבר מתחיל לחשוב ולהרהר בליבו: וכי למי יש כיום עסק עם השאלה של מה חובתו בעולמו?! מי בכלל מטריד את עצמו עם הדאגה שעליו לחיות עם חשבון הנפש; 'הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה?!' רק עובד ה' נעלה מאד! רק אחד ששייך לנחלת עובדי ה'! נו, עלי אפוא להודות לבורא כל עולמים: "ברוך ה' שנכנסתי לחבראי של עובדי ה', ברוך ה' שאני מאלו שזוכרים שהעולם הזה הוא רק פרוזודור, חסדי ה' יתברך שזכיתי לקנות את המידות של זהירות וזריזות".

פרקי

מדת הנקיות היא, היות האדם נקי לנגרמי מכל מדה רעה ומכל חטא, לא די ממה שהחטא בו מפרסם ונלוו, אלא גם בן ממה שהלב נפתח בו להורות היתר בדרך, שפאשר נחקר עליו באמת נמצא שלא היה היתר שהוא נראה לו אלא מפני היות הלב עדין נגוע קצת מן התאנות, כי לא טהר מפנה מכל וכל, על בן תקושבהו להקל לו. אף האדם אשר טהר מזה הנגע לנגרמי ונקי מכל רשם רע שמשארת התאנות אחריה, הנה ראיתו תהיה פרוצה לנגרמי ותכנתו וכה ולא תפארו תחמדה לשום דבר, אלא על כל מה שהוא חטא, אפילו שיהיה קל שפקלי החטאים, תפירוהו שהוא רע ותרהיקהו מפניו

נקודות:

אם רוצים להגדיר מאן דהוא שהינו עובד ה', הרי ראשית כל דבר זה מתחיל עם מדת הנקיות. אדם שכבר עובד עם ענייניו הפנימיים, הוא מזכך ומטהר עצמו מכל הנגיעות והמשיכות לרע - אדם כזה כבר אינו 'סתם יהודי', אלא הוא כבר עלה מדרגה מעל הגדר של 'פשוט' אידישקייט'

אפס, כי לאמיתו של דבר זו טעות גדולה. אכן אמת ששומה עליו להודות להשי"ת על שזכה ללמוד מוסר ומתוך כך התעורר מתרדמת הזמן, אבל עדיין אינו בגדר עובד ה'. כי זהירות וזריזות הם מידות יסודיות שכל יהודי מחויב בהן.

בלעדי המידות הללו אי אפשר להיות אפילו 'א פשוט' ער ערליכער איד; מי שאינו יודע מהו חובתו בעולמו, הרי מעולם לא קיבל על עצמו עול מלכות שמים! מי שאינו יודע עבור איזו תכלית הינו חי כאן בעולם הזה - הרי חי חיים מופקרים בלי שום חשבון הנפש! מי שאינו זהיר במעשיו הרי נכשל בחטאים ועוונות - מעשים שבכל יום! מי שכל מהלך חייו מתנהלים בשגרת חיים של מצוות אנשים מלומדה - הרי לא נעצר לרגע לחשוב קודם שעושה איזו פעולה האם מעשיו ראויים ומתאימים על פי שלחן ערוך, נו, איך אפשר להיות יהודי בלי לחשוב ולהתבונן!'

מי שאינו זריז - הרי נכשל כל היום וכל הלילה בביטול תורה ותפלה ומפסיד מצות על גבי מצות, הן אלו שחומקים מתחת ידו בכלל, והן אלו שאינו מקיימם בהידור. נמצא שכל מה שלמדנו עד הלום אינו כדי לדעת איך להיות עובד ה', אלא הם 'אלף בית' של אידישקייט, כל התורה כולה- תלויה ועומדת על היסודות הללו.

מדת הנקיות היא תנאי כדי להיות 'עובד השם'

אם רוצים להגדיר מאן דהוא שהינו עובד ה', הרי ראשית כל דבר זה מתחיל עם מדת הנקיות. אדם שכבר עובד עם ענייניו הפנימיים,

ישנה מדרגה פשוטה של מדת הנקיות, אשר מהותה היא, להיות נקי מהיתרים קלושים וחלולים שאין בהם ממש. שהאדם לא ירמה את עצמו לומר על אסור מותר, ועל טמא טהור, ועל טרף כשר. מדרגה זו של נקיות חד היא עם אותם מידות של זהירות וזריזות - אשר אמרנו שבלעדיהם אי אפשר להיות יהודי כלל. אדם לא יכול לומר אני אמנם זהיר וזריז כמו שמחייב המסילת ישרים, אבל למדת הנקיות אין לי שייכות כלל, אני כשלעצמי משתמש עם כל היתר בעולם שבא לידי. כי אם אין בו איזה מינימום של נקיות - גם זהירות וזריזות אין בו

הוא מזכך ומטהר עצמו מכל הנגיעות והמשיכות לרע - אדם כזה כבר אינו 'סתם יהודי', אלא הוא כבר עלה מדרגה מעל הגדר של 'פשוט' אידישקייט'. במילים אחרות: אדם שאין בו זהירות וזריזות - אפשר להפריך אותו מכל וכל: "אתה הרי יהודי! נו, איך אתה נראה?! בלי המידות הללו הלא אתה 'א שטיק סתירה' מכף רגל ועד ראש!". אבל אדם שאין לו את מדת הנקיות - כבר אי אפשר לבוא אליו בטענה כגון דא. כי אי אפשר לומר שזהו סתירה לכל האידישקייט. **מצד גדר של 'יהודי פשוט' הוא יוצא ידי חובתו אמילו אם אין לו את מדת הנקיות, אבל מצד גדר של 'עובד השם' עליו להתעלות ולקנות גם את מדת הנקיות.**

וכגון, המסילת ישרים קובע כאן שמדת הנקיות מביאה את האדם שלא יחפש אחר

הוראת היתר, אלא יעשה כל דבר כראוי בלי נגיעות. והנה דבר זה, הוא כבר יותר מעצם החיוב שיש מצד התורה, כי התורה מצד עצמה מחייבת את האדם לעשות מצות ולא עבירות, ובכל פעם שבא לכלל ספק עליו לשאול ולברר מה התורה אומרת על זה, וברגע שמתברר לו שזה מותר - כבר אינו בגדר עבירה! אי אפשר לומר עליו שעשה כעת מעשה שנוגד את התורה.

כי הלא אם היה מתברר לו שמעשה זה נוגד את מצות התורה, בוודאי שלא היה עושה זאת. ורק מחמת שהיה ברור אצלו כי התורה מתרת לו את הדבר לכן עשה מה שעשה. אולם אינו ממש מחויב על פי תורה לחפור לעומק ולתור אחרי סתרי לבבו ולגלות שכל מה שהתברר אצלו הדין כך וכך, אין זה אלא תוצאה של הנגיעות שיש לו;

ב.

לא תונו: אל תרמה את עצמך עם היתרים מופרכים

לעשות איזו פירצה ורוצים לחקות את הגויים, הם מוצאים ראיות בסוגיות הש"ס ובמאמרי חז"ל שיש בהם בכדי להתיר את הדבר. והגם שהיתר הזה אין לו ידים ורגלים, וכל בר דעת מבין שהוא אך ורק ליצנות ושקר - הנה הם מטהרים בזה את השרץ. עד כדי כך שיש ביניהם רבנים שהמציאו היתר שנקרא קידושי טעות או אפקעינהו רבנן לקידושי, ובזה הם באים להתיר איסור חמור של אשת איש רחמנא ליצלן. והיינו במילים אחרות, הם מעמידים פנים כאילו שהם אכן מחפשים לדעת את 'הדעת תורה' בענין הנידון וכאילו שההיתר צריך להיות מבוסס רק על פי דיני התורה, אבל למעשה הם רק מערימים על עצמם ועל זולתם עם היתרים המופרכים שלהם.

'היימישע היתרים'

נקטנו כאן דוגמא קיצונית, אבל באמת לא צריך להרחיק עד אותם קהילות, כי אין הפגם הזה נמצא רק אצלם, אלא גם אצלנו במחנה פנימה לדאבוננו הדבר שכיח מאד. אנשים משלנו - 'היימישע אידן' - מורים היתר לעצמם עם כל מיני היתרים מופרכים מיסודם; כגון, ישאלו אחד: "למה אתה קם מאוחר - הרי יש 'זמן קריאת שמע'?!!" הוא עונה: "אני ממש אונס, הייתי מאד עייף, וזאת ידוע מאז ומעולם, אם אני לא יושן כמה שאני צריך - אני לא מישוה: "למה אתה אוכל במקום זה?! הרי 'ההכשר' כאן אינו מקובל כל כך בין יראי ה'?!!" הנה הוא תיכף יענה: "אני בעצמי שמעתי מפלוני בן פלוני ששמע מפלוני בן פלוני שניתן לסמוך על כשרות זו - והרי נפסק להלכה כי עד אחד נאמן באיסורין". כך יכולים אנשים 'לייצר' אלפי היתרים בלי

כבר יוכל להמציא ולחדש - 'אויסקראצען' - איזה היתר.

קהילות שלימות שבונים את היהדות שלהם על סתירות יסודיות

ברחבי כמה ערים בארה"ב ובעולם, ישנם קהילות של יהודים שמכנים את עצמם 'מאדערן ארטאדאקס' - 'אורתודוקסיה מודרנית' - זו עדה של יהודים מודרניים שעושים פשרות באידישקייט (כמובן שגם אצלם ישנם כמה סוגים ודרגות - חלקם פונים יותר ימינה וחלקם פונים שמאלה - אבל ככלל זה הרעיון המרכזי שלהם). ובאמת מעצם הכינוי שלהם כבר רואים את הסתירה מיניה וביה... **אפשר לעמוד נדהם ומשתומם לראות עד כמה יכולים אנשים להעמיד את יסודות החיים שלהם על שני דרכים מנוגדים זה לזה שאין ביניהם ולא כלום.** מי שמבין את 'פירוש המילות' מבין שלהיות מודרני ואורתודוקסי - זה סתירה מיניה וביה.

אם אתה מודרני - אתה לא אורתודוקסי, ואם אתה אורתודוקסי - אתה לא מודרני. אורתודוקסי היינו: אני הולך בדרך הישנה והמסורה בלי שינוי. מאידך מודרני היינו: אני עושה שינויים לפי רוח הזמן. אני מתאים את עצמי לעולם "המתקדם". נו, איך אפוא שני הדרכים הללו מתמזגים יחד?! רק הכינוי שבחרו לעצמם הוא הוכחה לכך שמתעסקים כאן עם אנשים שמסוגלים לעוות כל דרך ישרה; הם 'עובדים על עצמם' שאפילו אם אתה אדם מודרני ו'קל' אתה עדיין יכול להיות יהודי אורתודוקסי - ירא ושלם.

הוראת היתר של ליצנות ושקר

בקהילות הללו ישנם רבנים שעלולים להתיר כל דבר שבתורה. בכל עת שבאים

מדת הנקיות שכל יהודי צריך על פיה כשאומרים שאפשר להיות 'פשוט' ערליכער איד' גם טרם רכשו את המדה של נקיות - צריכים אמנם להבהיר זאת כדי שלא יבואו לכלל טעות: כי הנה ישנו מעט מזעיר של מדת הנקיות ששומה על האדם להיות למוד ורגיל בו גם אם הוא רק 'יהודי פשוט'.

גם היהדות הבסיסית ביותר דורשת מדת מה של נקיות. כי זאת צריך לידע, אשר מדת הנקיות יש בה הרבה מדרגות, וכאן בפרקין מדבר המסילת ישרים אודות דרגה גבוהה של נקיות; שאדם בודק ובוחן את עצמו עד דק בכדי לוודא שהוא נקי מנגיעות ואינטרסים.

אבל ישנה מדרגה פשוטה של מדת הנקיות, אשר מהותה היא, להיות נקי מהיתרים קלושים וחלולים שאין בהם ממש. שהאדם לא ירמה את עצמו לומר על אסור מותר, ועל טמא טהור, ועל טרף כשר. מדרגה זו של נקיות חד היא עם אותם מידות של זהירות וזריזות - אשר אמרנו שבלעדיהם אי אפשר להיות יהודי כלל. אדם לא יכול לומר אני אמנם זהיר וזריז כמו שמחייב המסילת ישרים, אבל למדת הנקיות אין לי שייכות כלל, אני כשלעצמי משתמש עם כל היתר בעולם שבא לידי. כי אם אין בו איזה מינימום של נקיות - גם זהירות וזריזות אין בו.

אדם יכול למצוא 'ק"נ היתרים' לטהר כל איסור שבתורה, כדאיתא בגמרא (עירובין ג:): "תלמיד ותיק היה ביבנה שהיה מטהר את השרץ במאה וחמישים טעמים". בכל דבר וענין, הנה אם ידחקו את האדם לפינה ויאמרו לו: "הנה כעת עברת עבירה! מה שעשית כך וכך, חטא היא בידך!" הוא

סוף - שהם ממש ללעג ולקלס. אף פעם אין מחסור בכאלה אמתלאות ותירוצים, כי תמיד אפשר להמציא עוד ועוד היתרים.

אתה בינך לבין קונך - אל תרמה את עצמך

כל אדם עם המצבים והדוגמאות ששייכים אצלו - בד' אמות שלו - נדרש למדת הנקיות הזאת. בעולם של העבודת ה' שלו - בינו לבין קונו - היכן ששום אדם לא יודע מה מתרחש שם ואף אחד לא יבוא אליו בתביעה, אלא רק הוא עצמו מתעורר לדרוש זאת מידו: למה איני לומד מספיק? למה איני מכוון פירש

המילות!?! ותיכף עולים וצפים בראשו תירוצים וסיבות שונים ומשונים שבהם הוא מצדיק את מצבו הרוחני. אבל כדי להיות 'ערליכער איד' אסור לאדם לרמות את עצמו. כל אדם צריך להיות נרחב במדת מה של נקיות כדי לדון את עצמו: "למה אני אוהו כך? ולמה פסקתי לעצמי כך? האם אכן יש לי סיבה נכונה לכך? או שזה סתם גיבובי הבלים ורעות רוח!".

עובד ה' ממשיך לבקר את עצמו

כשהמסילת ישרים מדבר אודות מדת הנקיות שבאה אחרי הזהירות והזריזות - אינו מדבר מהנקיות האמורה. כי בלי נקיות

ג.

ולא עם הארץ חסיד: ידיעת ההלכות היא התנאי הראשון במדת הנקיות

האם ההיתר שלך אינו אלא פועל יוצא של נגיעות שיושבים בעומק הנפש - ואז בוודאי היית מגיע לחקר האמת.

מדת הנקיות מבקרת גם הוראת היתר אמיתית

כל זמן שמדברים אודות כשלונות בענינים של מדת הזהירות והזריזות - הנה האדם שנכשל בחטאים הוא פושע או קרוב למזיד. כי מדובר באדם שהורה היתר לעצמו עם היתרים קלושים שידע בנפשו שאין להם שחר ואין להם כל בסיס אמיתי, ולכן הוא נחשב לפושע - לא לשוגג.

אבל כאשר מדברים ממדת הנקיות - אזי האדם שנכשל לשוגג יחשב. כי כאשר עשה מה שעשה היתה לו תחת ידו הוראת היתר אמיתית שמיוסדת על פי גדרי ההלכה. אולם אף על פי כן הוא צריך לכפרה, כי כלפי מדת הנקיות, נדרש האדם להיות הרבה יותר נקי מאינטרסים וחשבונות - עליו להיות חף מכל קצה קצהו של נגיעה קלה.

אתה מחויב בקרבן חטאת כי היה עליך לברר את הנגיעות שלך

אם רוצים למצוא מקור בתורה לענין של נקיות, הנה ישנה פרשה בתורה שזועקת מתוכה את הענין הזה, והוא פרשת הקרבנות. הנה רואים בתורה כי בכל עת שיהודי נכשל בחטא בשוגג, הוא צריך להביא קרבן לכפר על שגגתו; אשר על זה אכן התקין השי"ת את הקרבנות שנועדו לכפר על השגגות כמו חטאת ואשם. וגם הרבה מהקרבנות ציבור מכפרים על עבירות בשוגג כמו קרבנות התמיד וקרבנות המוספים וכדומה.

כגון: אם יהודי תלש שער מזקנו בשבת מאחר שכבר ישב על המדוכה לברר את הסוגיא ואף גם כתב בירור הלכה שממנו עלה בידו כי הדבר מותר לתחילה - אלא שלמעשה טעה בהלכה זו - הנה היה עליו להביא קרבן חטאת. ולכאורה צריך להבין: הלא התורה ניתנה לנו על מנת שנדרוש אותה ונפסוק מתוכה את המעשה את נעשה, נו, מה חטאו ומה פשעו של אדם זה, אשר מצידו עמל ויגע לברר את ההלכה וזאת עלתה לו בידו על פי גדרי ההלכה - שהדבר מותר! למה הוא צריך לכפרה?! אלא שמכאן רואים: שהתורה דורשת מהאדם דרגה גבוהה יותר - היא דורשת ממנו 'נקיות'! אכן מצד בירור ההלכה כפשוטו עשית מה שבידך; למדת את הסוגיא כדבעי עם כל הפוסקים ומצד זה הכל כשר וישר. אבל התורה אומרת שלא די בזה, אלא האדם בפנימיותו צריך להיות נקי מכל נגיעה. שומה היה עליך קודם שניגשת לבירור ההלכה, לבדוק את סתרי לבבך ולבחון את עצמך

זו אי אפשר להיות, לא זהיר ולא זריז ולא כלום! אלא הוא מדבר מאדם שאינו מתחכם ומתעתע בעצמו עם היתרים קלושים, כי עבורו 'היתר' נחשב רק מה שהסכימו עליו רבנים חשובים יראי ה' אשר מעמידים דבריהם על פי שלחן ערוך בלי שום התחכמות.

אמנם עם כל זה, מחמת שהאדם הזה הוא עובד ה' שמזכך את עצמו מתאוות ונגיעות, לכן הוא תמיד חופר יותר ויותר עמוק: "האם אני אכן חפץ לעשות רצון ה'? או שהאמת היא שאני מחפש כאן למלא את הרצון האישי שלי?" - הוא חפץ לעשות רצון ה' בתכלית השלימות.

הנקיות של אנשי מקום המקדש היתה בדרגה נעלה מאד

הגם שאמרנו שמדה זו של נקיות אינה נדרשת מן האדם מצד הפשטות של האידישקייט, אלא רק מצד עבודת ה'. אמנם התורה כן יוצאת בתביעה על השוגג עד אשר ציוותה עליו להביא קרבן כדי לכפר על חסרונו במדת הנקיות בדרגה של עובד ה'. כי בזמן שבית המקדש היה קיים - שאז היו כלל ישראל נעלה עד מאד - תבע השי"ת מכלל ישראל להיות בגדר של נקיים לגמרי. וכמו הביטוי של חז"ל (גיטין פז): "נקיי הדעת שבירושלים" - שם בירושלים, היכן שהוא מקום הקרבת הקרבנות - התהלכו להם יהודים שהיו במדרגה הרמה של נקיות.

כי שם בירושלים עיר הקודש והמקדש, נהגו מדין תורה להביא קרבנות כדי לכפר על חטאים ששגו ונכשלו בהם - לא רק מחמת שלא היו זהירים דיים בעצם קיום המצות - אלא מחמת שלא היו שלמים במדת הנקיות - המדה של עובדי ה'. שם בעיר

ציון חדירו בקרבם נקיי הדעת את התביעה להיות נקי וזך מכל מיני חשבונות רבים של בני אדם, שהאדם יבחן את עצמו בכל הוראת היתר שנותן לעצמו בכל צעד ושעל, האם הדברים אכן עולים בקנה אחד עם רצון ה' ועל פי גדרי ההלכה הברורה, או שמעורבים במסקנות ובהחלטות שלו קצת נגיעות ופניות דק מן הדק.

המזבח מלמד אותנו את מדת הנקיות

קשה עד מאד לדרוש מאדם להיות נקי בדרגה הרמה הזו ותיכף בתחילה, עד שלא יכשל אפילו לא

נקודות:

הגם שאמרנו שמדה זו של נקיות אינה נדרשת מן האדם מצד הפשטות של האידישקייט, אלא רק מצד עבודת ה'. אמנם התורה כן יוצאת בתביעה על השוגג עד אשר ציוותה עליו להביא קרבן כדי לכפר על חסרונו במדת הנקיות. כי בזמן שבית המקדש היה קיים שאז היו כלל ישראל נעלה בתבע השי"ת מכלל ישראל להיות בגדר של נקיים לגמרי. וכמו הביטוי של חז"ל: "נקיי הדעת שבירושלים"

אם לומדים בקביעות סדר הלכה - אפילו פרק זמן קצר במשך היום, הנה במשך הזמן רוכשים ידיעות רבות ולומדים איך להתנהג כמו יהודי, ואז עם הזמן אפשר לרכוש את מדת הנקיות - שכל התנהגותו על פי הלכה, אכן תהיה מושתתת אך ורק על פי 'יין' הלכה - מבלי לערב בהם שום נגיעות

בשוגג. אדרבה, כמעט כל עובד ה' הוא בתחילה בגדר שוגג, כי רק עם הזמן הינו זוכה להתעלות ולרכוש את מדת הנקיות. אפס, כי רצון התורה הוא שחרף הקושי הזה, הנה בבית המקדש, המקום של השראת השכינה, שם יהיו כלל ישראל בדרגה הרמה הזאת - 'שיתפסו' אותם גם על שגגות.

ועל זה העמידה התורה את 'התורת כהנים' - ההלכות של קרבנות, כדי שכסדר ישטפו וינקו את כלל ישראל מהשגגות; וכמאמר דוד המלך בתהילים (כו, ו): "אַרְחֵץ בְּנִקְיוֹן פְּפִי וְאֶסְבְּרָה אֶת מִזְבִּיחֶךָ ה' - כשאני מתהלך ומסתובב בבית המקדש אצל המזבח, אני זוכה למדרגות במדת הנקיות. **כי כשאני רואה איך המזבח מכפר על השוגגים, זה מזרז ומחזק אותי לעבוד על מדת הנקיות - לזכך עצמי מכל חשבון קל שבקלים ולהיות נקי וזך למען כבודו יתברך שמו.**

לימוד ההלכה היא תנאי במדת הנקיות

כדי שאכן יהיה ביד האדם להשיג את מדת הנקיות, הנה מובן מאליו אשר ראשית כל שומה עליו לדעת את ההלכות; פשוט לדעת, מה אסור ומה מותר, ולדעת אימתי יש לו לגשת למורה הוראה לשאול מפיו דבר הלכה.

אדם שלא יודע הלכה למעשה, הנה לא ימלט שלא יכשל בדברים לאין שיעור; כגון הלכות תפילה - לדעת את כל פרטי ההלכות הנוגעים לתפילה, כמו דיני תפילה בציבור, דיני הנצרך לנקביו, דיני הזכרת משיב רוח ועוד ועוד. או הלכות ברכת הפירות, לדעת איזה ברכה עושים על כל מאכל, דיני קדימה, דיני עיקר וטפל וכן הלאה - הלכות רבות שכל יהודי צריך לדעת על מנת שיחיה כמו יהודי. **ומי כבר מדבר מהלכות שבת הרי ישנם בהם אלפים של פרטים שאם לא לומדים פשוט לא יודעים. והמון העם שלא לומדים הלכה אכן נכשלים בזה בלא יודעים, לכן מוכרח האדם בלי ספק להקדיש זמן ללימוד הלכה.**

הגם אמנם סדרי הישיבות מושתתים על לימוד גמרא בעיון ובלומדות ולא מקדישים זמן ללימוד הלכה, אפילו הכי שומה על כל בחור לקבוע לו לעצמו זמן קבוע ללימוד הלכה, לעבור כל חלקי ההלכה הנוגעים למעשה דבר יום ביומו, כמו חלק אורח חיים וגם כמה חלקים ביורה דעה כמו כיבוד אב ועוד. כמובן שבחור אין לו את הזמן הדרוש כדי ללמוד את כל הסוגיא - מדברי הגמרא והטור והרמב"ם עד אחרוננו זמננו - אבל עליו ללמוד על כל פנים ספרי הלכה כמו משנה ברורה ולכל הפחות קיצור שלחן ערוך.

אם לומדים בקביעות סדר הלכה - אפילו פרק זמן קצר במשך היום, הנה במשך הזמן רוכשים ידיעות רבות ולומדים איך להתנהג כמו יהודי, ואזי עם הזמן אפשר לרכוש את מדת הנקיות - שכל התנהגותו על פי הלכה, אכן תהיה מושתתת אך ורק על פי ריין' הלכה - מבלי לערב בהם שום נגיעות - וכל חייו יתנהלו על פי תורה.

• הרה"ק מראפשיץ ז"ע היה נוהג בשבתות אשר בימי בין המצרים, לזמר את הפיוט 'שמו מפארים' מתפלת שחרית של ראש השנה, וכך גם נהגו אחריו צאצאיו הק'. פעם הודמן הרה"ק רבי דוד מדינוב ז"ע להיות אצל הרה"ק הרבי ר' אליעזר מדיקוב ז"ע באחת משבתות ימי בין המצרים, ובראותו כי מזמרים 'שמו מפארים', והוא היה עושה 'ווערטליך' [מילתא דבריהותא] כדרכו בקודש, הגיב ושאל: 'מ'פאלט כורעים אויך?' (האם גם נופלים כורעים?), דהיינו כי אם אומרים את תפלות ראש השנה, וכי אומרים חלק זה גם כן. הקפיד הרבי ר' אליעזר ואמר 'איר לאכט פונעם טאטנ'ס מנהגים?' (אתם שוחקים על מנהגי אבי?). אחר אותה שב"ק בהיות הרה"ק רבי דוד בדרך, התהפכה העגלה אשר בה נסע ונפל רבי דוד'ל החוצה על פניו, מיד ענה ואמר: 'אָה, עס איז רבי אליעזר'ס הקפדה, יעצט זענען מיר טאקע געפאלן כורעים...' (אָה, הרי זו הקפדתו של רבי אליעזר, כעת אכן נפלנו כורעים...).

רבותינו הק' היו משוררים 'שמו מפארים' בהשתפכות הנפש והתעוררות מיוחדת. והטעם לזה המנהג בפשטות הוא, כי השכינה בגלותה נמצאת בצער, ולכן היתה עבודה מיוחדת לצדיקים בימים אלו לשמח את השכינה הק', ובפרט בשבתות אשר בימי בין המצרים. ולכן היו משוררים את הפיוט של ראש השנה יום התגלות מלכות שמים, אשר פיוט זה מלא בבקשות והשתוקקות להתגלות גאולת השכינה הק' בתוקף מלכותה בשלימות.

• סיפר כ"ק אדמו"ר מאמשינאו ז"ע, כי זקינו הרה"ק רבי מנחם מאמשינאו ז"ע נסע כמה פעמים אל הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב ז"ע, ובפעם האחרונה שהיה שם הביא עמו גם את בנו הרה"ק רבי יוסל'ע ז"ע - אביו של האדמו"ר מאמשינאו. וסיפר הרה"ק רבי יוסל'ע כי בכל ליל שב"ק היה הסדר בטשארטקוב, שהיה הרה"ק רבי דוד משה מקדש על היין בביהמ"ד תיכף אחר התפלה, ושיתה שתי כוסות כדי שיהיה 'קידוש במקום סעודה', ואחר כך היה נכנס לחדרו לזמן רב עד עריכת השולחן. ואז היו נכנסים אצלו כמה בני עליה ואורחים חשובים שהגיעו להיות אצלו בשב"ק, והיה הרה"ק רבי דוד משה משוחח עמם שיחות חסידות ומספר כמה סיפורי צדיקים. באותה שבת שהיה שם רבי מנחם ובנו רבי יוסל'ע הכניסו את שניהם אל החדר, והיה רבי דוד משה מספר אודות זקינו הק' המגיד ז"ע. ובתוך דבריו אמר אז בשם המגיד, כי לעתיד לבא יתהפכו כל התעניות לימי שמחה כמו שכתוב בחז"ל, והוסיף ואמר על אודות ימי בין המצרים, כי שבעה עשר בתמוז עתיד להיות היום טוב הראשון, ותשעה באב יהיה היום טוב האחרון, והימים שביניהם יהיו ימי חול המועד. ואמר הרה"ק רבי יוסל'ע: 'רבי דוד משה האט זיך זייער געפרייט' (רבי דוד משה שמח מאד) בזה שיהיה 'חול המועד' ארוך, וסיים ואמר: 'ער האט דאך געוואוסט וואס מיינט דאס חול המועד' (הרי הוא ידע מה זאת אומרת חול המועד), כי היה 'מבין' על קדושת חול המועד, ולכן שמח כל כך באמרה זו.

• דרכו בקודש של הרה"ק ר' איציק'ל מווארקא ז"ע היתה להתנהג בפשטות כלפי חוץ, ובהו הסתיר את

דרכיו ועבודתו בקודש. פעם אחת אירעה מגיפה בגלילות ווארקא, וקיבל הרה"ק מווארקא על עצמו ללכת לגלות בכדי לבטל את המגיפה, וקם ויצא לדור באיזה מקום בדירה קטנה וצפופה, ולשם הגיעו כל החסידים אשר רצו לשחר את פניו. יום אחד התקצו ובאו ציבור גדול עם קוויטלעך והזכרות, והתמלא הבית בהרבה אנשים עד אפס מקום. אחד מן החסידים אשר הגיע מדרך ארוכה והיה עייף ויגע מטורח טלטול הדרך, חיפש היכן יכול הוא לשבת ולפוש קצת לפני שייכנס אל הרה"ק מווארקא, ומפני שהיה הבית קטן ומלא באנשים לא מצא לעצמו מקום אלא על התנור, ומרוב עייפותו נרדם שם. אחר שהספיקו כל האנשים שהיו בבית להיכנס אל הרה"ק מווארקא ועזבו את המקום, נשאר הוא לבדו לישון על התנור, ולא שמו לב אליו כלל. והיה בחצי הלילה התעורר החסיד פתאום משמיעת קול אנחה עמוקה המשבר כל לב, הביט החסיד סביבו לראות מהיכן הגיע הקול. והנה הבחין וראה איך הרה"ק מווארקא יושב בירכתי הבית על כסא קטן ועורך תיקון חצות, עברו כמה רגעים והחסיד שמע שוב איך הרה"ק מווארקא נאנח מעומק לבו הטהור, הזדעזע החסיד וכמעט התעלף, והרגיש בנפשו כי אם ישאר שם עוד וישמע את אנוחיו של הרה"ק מווארקא 'וועט ער עס נישט אויסהאלטן' (לא יוכל לשאת את שברון הלב) עד שיבא ח"ו לידי סכנה. תיכף ומיד ירד החסיד מן התנור במהירות, ורצה לברוח משם בהקדם האפשרי. אכן בצאתו מן הבית הרגיש בו הרה"ק מווארקא, ומיד אמר לו: 'ווארט א רגע! האסט דאך געוואשן קיין נעגל וואסער...' (המתן רגע! הרי עדיין לא נטלת את ידיך...), ומיהר והביא לו מים לנטילת ידיים, ואז הזהירו: 'זאלסט קיינעם נישט פארציילן!' (אל תספר לאף אחד!), ואכן רק לאחר פטירתו של הרה"ק מווארקא סיפר זאת.

• פעם שאל אחד את הרה"ק מווארקא, למה אין הוא מדיך את חסידיו לערוך תיקון חצות. ענה הרה"ק מווארקא ואמר לו, כי החסידים מאריכים בעבודת התפלה וההכנות אליה במשך כל שעות היום, ועד שהם מסיימים את עבודת היום שלהם כבר צריכים להתפלל מנחה ומערב, עד שהם מסיימים את סדר יומם בשעת לילה מאוחרת, ורק אז הם אוכלים את סעודת הערב. ובאופן זה נמצא שהם מברכים ברכת המזון בערך בזמן חצות הלילה, ואז הם הרי אומרים 'בונה ירושלים', וזה הוא ה'תיקון חצות' שלהם. והיה כ"ק אדמו"ר מאמשינאו מסיים סיפור זה באמרו: 'מסתמא האבן זיי געזאגט א ובנה ירושלים' (מן הסתם היו אומרים 'ובנה ירושלים' כראוי).

• הרה"ק בעל 'צבי לצדיק' מבלאזוב ז"ע היה אומר בימי חג הסוכות דברי תורה נפלאים ביותר, מערכות שלימות וארוכות של דרושים ורמזים מופלאים מתאימים כפתור ופרח, הלא הם כתובים על ספרו הק' במאמרי חג הסוכות. והיה כ"ק רבינו ז"ע אומר: 'דער טאטע האט שטארק משבח געוועהן דעם שוואגער'ס תורות אויף סוכות' (אבי - כ"ק רבינו הוקן ז"ע - היה משבח ביותר את דברי התורה של גיסו - הרה"ק מבלאזוב - על חג הסוכות). והיה הרה"ק מבלאזוב נוהג להכין לעצמו את דברי תורה אלו בימי בין המצרים ובעיקר בתשעת הימים בחודש אב, ובכלל היו ימים אלו נעלים מאד אצלו.